

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D.
Oglaš: enostopna mm vrsta za
enkrat 50 para, večkrat popust

JUGOSLAVIJA

Člani do:
Licealna knjižnica

Uredništvo:
Pavšalni franko.
Prava:
S. Telefon 44.
Ljubljana.
isi se ne vračajo.
em je priložiti znamke
za odgovor.

GENOVSKA KONFERENCA. Spomenica ruski delegaciji.

RUSIJA PLAČA DOLGOVE, ČE DOBI KREDITE. — OBLJUBE ZA-
VEZNIKOV. — SPLOŠNA MIROVNA POGODBA. — KONFERENCA
O REPARACIJAH. — VSEBINA SPOMENICE.

Genova, 2. maja. (Izv.) Zastopniki držav, ki so podpisale povabilo za genovsko konferenco, kakor tudi zastopniki Poljske, Rumunije, Švedske in Švice so danes ob šestnajstih nadaljevale in dokončale proučevanje memoranda, ki se ima poslati ruski delegaciji. Končno javno besedilo temelji na sporazumu angleških in francoskih predlogov, seveda iz izmenjenih, ki so bile sprejete tekom razgovorov med obema delegacijama.

Genova, 2. maja. (Izv.) Memorandum, ki ga zavezniške države nameravajo poslati ruski delegaciji in s katerim se sedaj bavi politična podkomisija, je precej obširen in obsega, kakor se doznava, 10 točk in daljši uvod. V tej spomenici zahtevajo zavezniške države, da mora Rusija obvezati, da ne bo delala politične propagande v drugih državah in da bo plačala svoje predvojne dolge. Da se rešijo spori, nastali o imovini tujih državljanov v Rusiji, se ustanovi posebno razsodišče. Rusiji naj bi se dovolil moratorij za več desetletij. Dosedaj je rešenih le prvih pet točk te spomenice, ki jo zavezniške nameravajo izročiti ruski delegaciji še nocoj.

Genova, 2. maja. (Izv.) Vodja ruske sovjetske delegacije na mednarodni gospodarski konferenci v Genovi Čičerin je podal včeraj izjavo, v kateri izjavlja: Ruska delegacija se je obvezala, da plača predvojne dolge, ako dobi potrebne kredite, da tako ne bo oškodovala posestnikov malih rent. Zavezniškom pa je predvsem ležalo na tem, da se odškodujejo velika industrijska podjetja, katerih posest je bila v Rusiji zaplenjena ali nacionalizirana. Ako se za vrnejo ruske zahteve, bi izgubili lastniki malih rent svoj denar. Rusija pa ima najresnejšo voljo to preprečiti. Kar se tiče vojnih dolgov, se večinoma ne nanašajo na male varčevalce. Zato se ruska delegacija na te tudi ni ozirala. O vprašanju zasebne lastnine se je ruska delegacija dovoljno izjavila v ko-

misiji izvedencev dne 20. aprila in ni ma svojim izvajanjem ničesar več pripomniti. O finančnih ponudbah, ki so jih stavili zavezniški v svoji spomenici Rusiji, je izjavil Čičerin, da je spomenica zelo meglena. Po njegovem osebnem mnenju pa bi morale biti obljube zaveznikov natančno opisane. Tudi številke, o katerih govori spomenica, so nedoločne.

Genova, 2. maja. (Izv.) Vodja francoske delegacije minister Barthou je pred svojim odhodom posetil angleškega ministrskega predsednika Lloyd Georgea v njegovi villi in je z njim razpravljaval o še nerešenih vprašanjih. Minister Barthou je vprašal angleškega ministrskega predsednika, ali se mu zdi možno še skleniti splošno mirovno pogodbo, ako bi Rusija odklonila zavezniško spomenico. Angleški ministrski predsednik Lloyd George je izjavil, da se mora sklep mirovne pogodbe vsekakor omogočiti, in to z Rusijo, ali pa brez nje. Dalje je poudaril Lloyd George še enkrat svojo željo, da bi se vse države, ki so podpisale versaillesko mirovno pogodbo, sestale na kateremkoli kraju Riviere, kjer bi se posvetovale o vprašanju sankcij. Naglašal je tudi, da je izredno važno, da se teh posvetovanj, kakor tudi pogajanj na gospodarski konferenci v Genovi, osebno udeleži francoski ministrski predsednik Poincaré.

Genova, 2. maja. (Izv.) Zavezniški doslej še niso izročili ruski delegaciji spomenice, ker se Belgiji branijo priznati člen 6 v obliki, kakor sta ga včeraj sprejela komite strokovnjakov in politična podkomisija. Belgijska delegacija je zahtevala navodil od svoje vlade in javlja, da bo morala protestirati proti temu členu, ako se spomenica še danes podpiše. Kakor se doznava, tudi francoska delegacija ni podpisala spomenice, ker pričakuje iz Pariza navodil, kako naj postopa spritno dejstva, da se Belgiji branijo podpisati.

VPRAŠANJE NARODNIH MANJŠIN. — ČIČERIN OMENJA JUGOSLAVIJO IN HRVATE.

Genova, 2. maja. (Izv.) Italijanski zunanji minister dr. Schanzer je dne 27. aprila poslal načelniku ruske delegacije Čičerinu pismo, v katerem ugotavlja sledeče: Švedska in Švica sta v oficiozni seji, katere so se razen njunih zastopnikov udeležili tudi delegati Belgije, Francije, Japonske, Velike Britanije, Italije, Poljske in Rumunije, predložili brzojavko, ki jo je poslal Noe Jordanija, predsednik narodne vlade v Georgiji. Brzojavka poroča o gibanju sovjetskih čet v raznih pokrajinah Georgije. Zlasti imenuje deveto sovjetsko armado, ki prodira proti Kutaisu, torej v oni pokrajini, ki se je lani osvobodila boljševiških uradnikov in imenovala lastno demokratično vlado. Skoraj povsod v Georgiji teče kri. Predsednik genovske konference Facta obvešča Čičerina o tej brzojavki in ga pozivlje v imenu gori navedenih držav, naj ukrene vse, kar mu je mogoče, da se preneha krvoprolitje v Georgiji. — Nato je Čičerin naznanil Schanzerju s pismom z dne 30. aprila, da ne razume, kako si države, ki jih omenja Schanzerjevo pismo, prisvajajo pravico napadati Rusijo v vprašanju Georgije, in sicer vsled brzojavke zasebnika. Neistinitosti informacij Jordanije se prav lahko dokažejo, ker v zadnjem času ni

bilo nobenega kakršnegakoli upora ali vojaške operacije v Georgiji. Čičerin opozarja na to, da je poljski general Żeligowski zasedel Vilno in da preprečuje prebivalstvo tega ozemlja, da se svobodno izjavi za ono objavo, ki jo želi imeti. Isto velja tudi o prebivalstvu vzhodne Galicije, ki bi imelo veliko večjo pravico do protesta kot Jordanija. V jugovzhodni Evropi je Rumunija, ki je s silo zasedla Besarabijo, ki tlačil prebivalstvo in mu vsiljuje tujo vlado. To velja tudi za Jugoslavijo, kjer se postopa zoper Hrvate in Macedonce ter za Tracijo. V sredini Evrope so prebivalci saarske kotline brez vsake pravice. Čičerin ne mara naglašati enakih dogodkov v Indiji, Egiptu, Tunisu, Tripolitani in v Koreji. Ruska delegacija opozarja, da je po neizpodbityh poročilih, ki jih je prejela sovjetska vlada, sklenil Wrangel z zastopniki rumunske in jugoslovanske vlade dogovor, ki si je stavil za cilj pripravo ofenzive proti sovjetski Rusiji, ki bi povzročila veliko krvlilitve. Sovjetska vlada je pripravljena proučiti na konferenci vsa sredstva, ki omogočajo zatiranju narodom pravico svobodne samoodločbe in ščitijo narodne manjšine v državah z mešanim prebivalstvom.

Rapalska pogodba.

STALIŠČE NAŠE VLADE JE TRDNO: ALI IZVEDBA POGODBE
ALI PRED ZVEZO NARODOV.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Na včerajšnji seji ministrskega sveta so bila na dnevnem redu tudi pogajanja z Italijo. Ministri so soglasno sklenili, da se ima rapalska pogodba popolnoma izvesti. Zaradi tega ne more vlada privoliti v nobene koncesije v vprašanju odstopitve dela baroške luke. Ker ni izgleda, da bi italijanski delegati na to pristali, se bo vlada morala obrniti na Zvezo narodov. Zaradi tega bosta najbrže dr. Trumbić kot eden izmed naših delegatov, ki so podpisali rapalski dogovor in vseučiliški profesor v Zagrebu dr. Polić določena, da zastopata Ju-

goslavijo v Ženevi, ko bo Zveza narodov razpravljala o našem sporu z Italijo glede izvedbe rapalske pogodbe.

DR. RYBAR POZVAN V GENOVO.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Minister za zunanje stvari dr. Ninčić je pozval bivšega načelnika naše delegacije na prometni konferenci v Portorose dr. Rybara, naj odpotuje v Genovo, kjer naj sodeluje v naši delegaciji kot strokovnjak. Dr. Rybar odpotuje takoj v Genovo.

Pogajanja za dolarsko posojilo zaključena.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Kakor se doznava, so bila včeraj zaključena pogajanja glede inozemskega posojila v znesku 100 milijonov dolarjev, ki nam ga nudi ameriška skupina bank. Ta pogajanja je vodil v odsotnosti finančnega ministra Kumanudija minister dr. Voja Marinković. Vlada ni mogla glede ponudbe ničesar definitivnega skleniti, ker meni, da mora to pogodbo podpisati dr. Kumanudi kot odgovorni minister. Zaradi tega je vlada pozvala finančnega ministra, naj se povrne v Beograd. Ameriško ponudbo smatrajo kot zelo ugodno.

ZAKONSKI NAČRT O GLAVNI KONTROLL

Beograd, 2. maja. (Izv.) Ker je bil zakonski načrt o glavni kontroli spoznan za nujen, stremi pododsek zakonodajnega odbora za tem, da to zadevo čimprej reši. V splošnem se je načrt, ki ga je vlada predložila pododseku, le malo izpremenil. Večje izpremembe so se izvršile v prehodnih določbah. Plače članom glavne kontrole in njihovi čini se bodo uredili z zakonom o civilnih uradnikih.

NOV PAPEŠKI NUNCIJ PRI NAŠI VLADI.

Beograd, 2. maja. (Izv.) Sv. Stolica je zaprosila ministrstvo za zunanje stvari za podelitev eksekvatur msgr. Pellegriniju za papeškega nuncija pri naši vladi. Dosedanji nuncij msgr. Cherubini je bil prestavljen v Rim. Msgr. Pellegrini je bil doslej dodeljen papeški nuncijaturi v Varšavi.

SOGLASJE MALE ANTANTE.

Pariz, 2. maja. (Izv.) Kakor poroča »Matin«, je izjavil češkoslovaški ministrski predsednik dr. Beneš dopisniku nekoga jugoslovanskega lista, da bo mala antanta v popolnem sporazumu s Poljsko izšla iz genovske konference trdnješa, kakor kdaj poprej. Govorice, da so se baje pojavile nesoglasja med državami male antante, so popolnoma izmišljene.

Med Moskvo in Berlinom promet z letali.

Moskva, 2. maja. (Izv.) V Moskvo je dospel iz Berlina aeroplan, ki ga je podarila Nemčija sovjetski Rusiji. Uvede se promet z letali med Rusijo in Berlinom, katero službo bo oskrbovalo deset letal.

KONFERENCA O JUŽNI ŽELEZNICI.

Dunaj, 2. maja. (Izv.) Italijansko poslanstvo na Dunaju je obvestilo ravnateljstvo južne železnice, da namerava italijanska vlada sklicati konferenco nasledstvenih držav in južne železnice. Ta konferenca ima namen skleniti dogovor o upravnih in tehnični organizaciji, kakor to določa člen 320 saintgermainске mirovne pogodbe. Konferenca naj bi se vršila koncem maja. Da se olajša poset raznim delegatom, naj bi se konferenca vršila v kakem mestu severne Italije, ki ga bo italijanska vlada še naznanila.

BOGATE ZAPLEMBE V MOSKOVSKIH CERKVAH.

Moskva, 2. maja. (Izv.) V moskovskih cerkvah je bilo zaplenjeno dva in pol puda zlata, nad 190 pudov srebra, dva puda draguljev, 1670 komadov briljantov, 7614 komadov diamantov, 1350 komadov rubinov, 40 komadov safirov in še mnogo drugih dragocenosti.

Borzna poročila.

Curij, 2. maja. (Izv.) Berlin 1.80, New York 516, London 22.88, Pariz 47.55, Milan 27.55, Praga 10.05, Budimpešta 0.68, Zagreb 1.875, Varšava 0.13, Dunaj 0.065, avstrijske krone 0.0675.

Praga, 2. maja. (Izv.) Dunaj 0.52, Berlin 17.80, Rim 27.4, Budimpešta 6.45, Pariz 47.5, London 22.75, New York 51.20, Curij 998, avstrijske krone 0.60, italijanske lire 271.

Dunaj, 2. maja. (Izv.) Zagreb 2977—2983, Beograd 11.898—11.922, Berlin 2875.50—2867.50, Budimpešta 1072—1078, London 36.775—36.825, Milan 44.270—44.330, New York 8306.50—8318.50, Pariz 76.150—77.050, Praga 16.340—16.360, Sofija 5970—5980, Curij 160.875—161.025, Valute: ameriški dolarji 8256.50—8268.50, bolgarski lev 5870—5880, nemške marke 2882.50—2892.50, angleški funti 36.775—36.825, francoski franki 76.550—76.650, dinarji 11.808—11.922, romunski lei 5784—5796, švicarski franki 160.300—160.625, češkoslovaške krone 16.315—16.335, madžarske krone 1074.50—1080.50.

Naše strankarstvo.

Med najznačilnejše poteze sodobnega življenja spada brez dvoma jasno občuteno hojenje splošnega civilizatoričnega in kulturnega napredka. Iz tega osnovnega razmerja sodobnega človeka do razvojne in napredne ideje so tudi nastale najraznovrstnejše akcijske enote, ki hočejo uresničevati želje po splošnem napredku in izpopolnjejočem razvoju. Take enote sil predstavljajo narodi, tvorijo družabni sloji in konečno hočejo biti tudi naše stranke. Stranke, kakor tudi družabni sloji in cel narodi so organizirane skupine ljudi z enotnimi nacionalnimi, socialnimi in kulturnimi smotri. Ti smotri pa so prežeti s splošno idejo napredka. Kar služi napredku je zdravo, je opravičljivo, je stremjenja vredno.

V tem oziru obsegajo strankarski programi zaokroženo skupnost smotrov. Toda mesto, da bi stranke harmonično gojile vse stroke svojega programa, vidimo, da se udeležujejo v pretežni večini samo v omejenih smereh. Priljubljen je namreč državnopravne, upravne, gospodarske in kvečjemu socialne težnje. Toda če govorimo o naših domačih strankah, si o njih ne upamo trdit, tudi predstojčega ne. One so v prvi vrsti bojne organizacije za uveljavljanje lastne strankarske moči. To je njihov poglavitni smoter, vsaj take so v praksi, pred našimi očmi. Pred takim »programom« stopa v ozadje dobrobit države, obča socialna in kulturna blaginja. Hoče noče, večina takozvanega prosvetnega, torej pravega kulturnega dela v službi splošne ideje napredka, pa je prepuščena izvenstrankarskemu, prostovoljnemu prizadevanju posameznikov in društev.

Ta nadvlada političnih ciljev v javnem življenju, ta nadvlada političnih ciljev v našem strankarskem delu, nam je rodila sedanjo obliko ekskluzivističnega bojnevnega načina, ki se ga poslužujejo naše stranke. Ni dvoma, da požira takšen strankarski boj neverjetne količine energij političnih voditeljev, da ustvarja resničen zastoj kulturnih in napredku posvečenih sil naroda, razumništva in posameznih slojev. Namesto da bi strankarski organizmi budili resnično, tvorno delo v narodu in ga usmerjali proti velikim civilizatoričnim in kulturnim smotrom, je ubijajo s brezplodnimi borbami za strankarske hegemonije. V tem pogledu tudi ni morebiti postranski pojav, da zapušča naše strankarsko življenje čedalje večje demoralizirajoče učinke na javno psiho, na našo javnost. Ako smemo govoriti o zasebni nemoralnosti, tedaj smemo trdit, da je nemoralna našega javnega, družabnega življenja, ki se nam očituje v poslednjem času v tako obupnih oblikah, še veliko večja. Ta je plod, neposreden učinek naših strankarskih bojev.

In vendar je čisto moralno ozračje temelj, in sicer zelo važen temelj narodove moči! Saj je državotvorna samo tista politika, ki neguje splošne pogoje političnega, gospodarskega in kulturnega napredka države. In tak temelj, tak pogoj napredka je tudi moralno ozračje, v katerem živi narod, v katerem vasejo mlada pokolenja, v katerem delujejo posamezniki pri vsakdanjem poklicu, pri prostovoljnem prosvetnem in kulturnem delu. Narod brez tega moralnega zdravja ne more roditi in vzgojiti velikih, nesebičnih tvorcev napredne ideje, pa najsi je ta napredna ideja podana v socialnih željah, ali v gospodarskih težnjah ali pa v čisto kulturnih stremljenjih.

Ta brezobzirnost našega strankarskega delovanja napram narodu in njegovim najvišjim potrebam pa izhaja iz popolnega pomanjkanja čuta odgovornosti napram okolici. Čut odgovornosti ne pojmujejo morebiti v tem smislu, da je posameznik odgovoren kakim posebnim načelom v sebi. Taka odgovornost, ali bolje rečeno, taka doslednost s svojimi najsvetejšimi spoznavami je pač čedna lastnost značajnih mož. Čut odgovornosti pa bi se moral obračati predvsem na učinke, ki jih ima vsako delovanje, in sicer ne samo na posameznika, temveč tudi na okolico. Mi vemo, da nemoralno življenje prej ali slej razkroji ustvarjajoče sile posameznika, in mu celo uniči telesno zdravje in tudi njegovo družabno uspevanje. Ta vzročna zveza pa obstoja še v veliko večji meri med posameznikovim delom in pa družabno okolico, v kateri deluje.

S tem smo pokazali na dve veliki rani našega strankarskega udeleževanja. Na eni strani smo zavrgli visoke naloge kulturnih smotrov ter jih nedomestili z borbami za strankarske hegemonije. Na drugi strani pa smo opustili vse ozirne na družabne in torej moralne učinke, ki jih ima taka strankarska borba pri posamezniku in narodu. Obe načeli ste pogubonosni, in v pravem pomenu besede razdiralna principa kulturnega napredka.

Zborovanje katoliških škofov v Zagrebu.

Zagreb, 2. maja. (Izv.) »Narodna Politika« objavlja sklepe konference katoliških škofov, ki je zborovala od 24. do 29. aprila. Med drugim je bil na konferenci prečitan zapisnik vseh se delegatov katoliških škofij, ki so se vršile od 16. do 20. novembra 1921 v Beogradu. Na sejah se je razpravljalo o interkonfesionalnem zakonu in o preskrbi duhovščine. Ker v načrtu državnega proračuna ni zadostno preskrbljeno za potrebščine katoličanov, je bila poslana ministrstvu za vere in za finance vloga, v kateri zahteva konferenca, da se ugodni upravičenim zahtevam katoliške cerkve. Nadalje je konferenca poslala vlogo, v kateri protestira proti naredbi vojnega ministra,

po kateri se morajo kleriki in duhovniki odzvati vojaški službi. Nadalje je bil sprejet sklep, da na državnih praznikih ne bo več v cerkvah govorov. Ker zastopniki katoliške cerkve večinoma niso dobili odgovora na vloge in pritožbe, ki so jih poslale dosedanje konference, se je sklenilo sestaviti posebno spomenico, v kateri se naštevajo vse krivice in agresivni ukrepi ter katoliški cerkvi storjena poniževanja. Hkrati se ponovijo nekatere važne prošnje, ki so bile poslane raznim ministrstvom in deželnim vladam, ozir. pokrajinskim upravam in ki dosedaj še niso bile rešene. Ta spomenica se bo poslala kralju, ministrskemu svetu in ministrstvu vere.

JAPONSKA ZANIKA ZVEZO Z NEMČIJO IN RUSIJO.

Pariz, 2. maja. (Izv.) Japonsko zunanje ministrstvo zanika poročila, ki trdijo, da bi bila med Japonsko, Rusijo in Nemčijo sklenjena zveza.

LLOYD GEORGE OSTANE ŠE TRI TEDNE V GENOVI.

London, 2. maja. (Izv.) Polslužbeno poročilo se glasi, da ostane angleški ministrski predsednik Lloyd George v Genovi dva ali tri tedne dalje, kakor je bilo začetkom predvideno. Kakor sodijo, je možno, da se takoj po genovski konferenci udeleži posvetovanj

vrhovnega zavezniškega sveta, ki bo zboroval neposredno po genovski konferenci v San Remu.

BARTHOU ODPOTOVAL V PARIZ.

Genova, 2. maja. (Izv.) Predsednik francoske delegacije minister Barthou je ob 11.15 odpotoval v Pariz.

1. MAJ V MOSKVI.

Moskva, 2. maja. (Izv.) V Moskvi so praznovali 1. maj svečano. Trockij je nadziral vojsko in imel pri tej priliki govor, pri čemer se je spomnil tudi mednarodne gospodarske konference v Genovi.

Zanellov manifest reškemu narodu in konstituantil

(Nadalejevanje.)

Avtonomna vlada je nadalje zaključila priprave za zgradbo hidroelektrike centrale, ki se je zavladačevala že 15 let. Branila je energično reško trgovino in industrijo pred novimi poviški v pristaniških skladiščih in pred povečanjem pomorskih prevoznin. Italijanske oblasti so poizkušale dvigniti prevoznine reških prog nad prevoznine tržaških prarobnodnih družb. Zadrževalo se domačo reško industrijo in trgovino s težkimi carinskimi odredbami. Vlada g. Zanelle je izdelala podrobni ustavni načrt reške države, njene uprave in davčnega sistema. Delovala je tudi za reformno celokupnega sodstva, policije, šolstva, mestne hranilnice posebne reške trgovske mornarice itd. V inozemstvu, posebno v Ameriki, Franciji, Angliji, Holandiji in Jugoslaviji je izvršila ogromno propagandno delo, ki naj bi obrnilo pozornost inostranstva na reško pristanišče in trgovinske možnosti tega mesta. Končno je izdelala posredovalne načrte za izvedbo rapalske pogodbe. Pregovarjala se je radi posebnih trgovinskih pogodb z Italijo, Jugoslavijo, Ogrsko in z državami male antante. To so v glavnem naloge, ki si jih je postavila vlada g. Zanelle v pičlih 5 mesecih svojega poslovanja. Toda italijanske oblasti so neprestano in sistematično ubijale vsako delo, ki je stremelo vzpostaviti redno obratovanje javnega in gospodarskega življenja na Reki. Predvsem pa je stalno podžigala strasti razdornih elementov, ki so končno inscenirali marčni puč. Do tega puča pa ne bi bilo prišlo, da so kr. karabinerji in kr. italijanska vojska izpolnili svojo nalogo. Mesto tega pa so postavili na pasivno stališče in neposredno celo podpirali rebele. — Le na ta način je moglo priti do žalostnih dogodkov 3. marca. Italijanska vojska in kr. karabinerji so bili na Reki radi javnega reda in mira, te svoje funkcije pa niso hoteli izvršiti 3. marca, temveč so odpovedali poslušnost edino pravi, legalni vladi svobodnega reškega mesta ter pristopili na stran rebelov. V tem tiči ocitna krivda italijanske vlade. Nato opisuje Zanello podrobnosti preobrata ter okoliščine, pod katerimi je bil prisiljen podpisati znane izjave, da se odpoveduje za vedno političnemu življenju na Reki. Ker so te izjave bile izsiljene, so danes neveljavne, kakor so neveljavne tiste mnogoštevilne prispege, ki so se podajale staremu avstroogrskemu režimu. Zanimiva so poglavja, v katerih navaja dogodke, ki so jih vodili razni pustolovci in ki do danes niso mogli pomiriti reškega mesta.

Odgovor na obtožbe.

Obtožbe ki so se pojavile po padcu Zanellove vlade, so se skrhale v sledeče 4 točke. Očitalo se je Zanelli, da ni bil kos politični situaciji da je igral napram Italiji dvojni vlogi, da je razžalil italijansko narodno barvo in da je končno s podvojeno energijo ustvarjal posebno vojaško silo reške države. Glede druge povdarja Zanello, da se je branil z edino pravo politiko

in sicer politiko reškega mesta in da je bil v tem oziru tudi napram Italiji vedno kar moči korekten. Glede tretjega očitka veli, da je moral 6. dec. 1921, ko je plačan fašist nataknil na streho poslopja reške vlade italijansko trobojnico, odrediti njeno odstranitev, ker je to odgovarjalo mednarodnemu položaju reške države. Kar se pa tiče 4. očitka, odgovarja Zanello, da je ustvaritev posebne vojaške sile bila nujna zahteva javnega reda in mira. Reška vlada je videla, kako postopajo italijanske čete pri varovanju javnega reda na Reki in kako nemoteno delujejo razbojniški tipi po reških ulicah in proti odredbam zakonite reške vlade. V sled tega je bila prisiljena organizirati posebno vojaško silo, ki bi vzpostavila na Reki končni mir in red, ki bi branila stališče zakonito izvoljene reške vlade proti vsakemu nezakonitemu poizkusu neposlušnosti in revolucije. Taka vojaška sila se bo zagotovo organizirala, brez nje je samostojno življenje reškega mesta nemogoče, brez nje ni javnega reda in mira, brez nje ne more obstati nobena vlada.

Naši zastopniki v inozemstvu.

Pri razmotrivanju gospodarske krize, v kateri se nahaja naša država, se čestokrat povdarja, da je eden izmed najvažnejših vzrokov sedanje mizerije, pomanjkanje kredita, pomanjkanje avtoritete naše države v inozemstvu. Za razvoj vsakega, tudi še tako popolnega gospodarstva, je njegovo razmerje k sosedom najvažnejša pomena, kajti ne najdemo zlahka gospodarstva, ki bi moglo črpati vse življenjske potrebe iz domačih virov. Vsako gospodarstvo je primorano, da uvaža te ali druge dobrine iz sosednjega gospodarstva, vsaka država je v tem oziru več ali manj odvisna od sosednih držav. — Zbog tega igra ugled, katerega uživa država v inozemstvu najvažnejšo vlogo, in da je za vsako državo vprašanje, kako sodijo o njej sosedji, eminentnega pomena. Upravičeno se tedaj trdi, da je iskati vzrok našega težkega gospodarskega položaja ne v zadnji vrsti, v skepticizmu, s katerim gleda inozemstvo na našo državo. Toda kaj smo mi v tem oziru napravili, da se ojači naš kredit, povzdigne naš ugled v inozemstvu. Ali se je pri nas že storilo kak, še tudi najmanjši korak, da se odstranijo dejstva, na katerih sloni pesimizem inozemstva napram naši državi? Žalibog si moramo priznati, da nismo v tem oziru storili niti pičlice! Ministrstvo zunanjih del je pri nas le instanca za podelitev raznih sinekur med razne benjamince in nam z dneva v dan dokazuje, da ni doraslo važnim gospodarskim in političnim nalogam, katere bi moralo izvrševati. V teh težkih časih bi bila sveta dolžnost tega ministrstva, da čuva potom svojih zastopnikov ugled naše države v inozemstvu, da ji pridobi kredit, kateri ji faktično pristaja. Toda zdi se, da ravna naše ministrstvo zunanjih del ravno nasprotno, na mesto, da bi skušalo ojačiti kredit naše države, ga še bolj izpodkopava! Do tega prepričanja pride vsak, kdor je slišal o škandalih na naših zunanjih zastopstvih, do tega prepričanja mora priti vsak, kdor je primoran, da išče pomoči pri naših zastopstvih v inozemstvu.

Te dni smo morali zopet agotovati dejstvo, ki kriči po radikalni remeduri pri našem ministrstvu zunanjih del. Remedura je neobhodno potrebna in nujna, ker so v nevarnosti vitalni gospodarski in politični interesi naše države. Neki ljubljanski urad je pred dnevi vpsal vlogo na generalni konzulat kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Rimu. — Ker ima tukajšnji urad, rekli bi smolo, da ima večkrat posla z našimi zastopniki v inozemstvu, se je njim navadom že priučil ter napravil vlogo v cirilici. R. je dobil rešitev svoje vloge že čez par dni nazaj, toda rešitev ni pisana niti v srbsčini, niti v hrvaščini, niti v slovenščini. Naš generalni konzul v Rimu je na vlogo tukajšnjega urada, pisano v srbskem jeziku — odgovoril v italijanščini!!! — Nismo našli izraza, da bi zamogli dati duška čuvstvu studa in ogorčenja, ki nas je obhajalo, ko smo videli predmetni dokument. Sprva nismo hoteli verjeti, da gre tu za originalen dokument. Toda pogledali smo čelo dokumenta, kjer je polni naslov našega generalnega konzulata v Rimu, potem sledi naslov tukajšnjega urada, tudi prestavljen v italijanščino in naslovljen »a Lubiana«, in na koncu dokumenta je italijanska štampiljka ter podpis: »Il console generale — Carlo Scotti«. Dokument je bil originalen, in ni bilo na njem niti pičlice, ki bi mogla opravičiti naš sum, da gre tu za kako potvorbo ali mogoče le prevod. Šlo se nam je samo še za to, da izvem, čegav je podpis na dokumentu, kdo je Carlo Scotti? Ni trajalo dolgo in tudi to smo izvedeli: Naš generalni konzul je Italijan Carlo Scotti, advokat v Rimu!! Ali ni to vrhunec poniževanja, ali ni to sramota najnižje vrste! Naše najvažnejše gospodarske interese zaupamo našim najhujšim sovražnikom. Ali so merodajni gospodje v našem ministrstvu zunanjih del res tako omejeni, da se ne zavedajo tega, kar delajo. Za taka dejanja ni nobenih izgovorov, nobenih opravičil. Reklo se bo mogoče, da je to le počastni konzul, toda to ne drži. Niti nadpis, niti podpis na dokumentu ne kaže tega. Tudi bi bilo smešno, da bi imela naša država v Rimu na tem zares v vsakem oziru tako važnem mestu počastnega konzula, ko ima že vsaka najmanjša država po vseh važnejših mestih lastne, poklicne konzule. Mogoče je imela prej kraljevina Srbija v Rimu samo počastnega konzula, toda danes bi bilo to jedva li mogoče. Sicer je pa za nas merodajen nadpis in podpis, ki izrecno pravi »generalni konzul«, in to bo merodajno za vsakega, ki dobi tak spis v roke.

Ali je potem čuda, da avtoriteta naše države peša, da nimamo v inozemstvu niti najmanjšega kredita? S kakšnim zaupanjem naj bi se obračalo naše trgovstvo na naša zunanja zastopništva, ako so ta v rokah naših nasprotnikov? V državi se propagira boj kot italijanskemu blagu, stavi se na pranger ubogo branjevko, ki je nakupila zabojček oranž italijanskega izvora, žigosa se postopanje trgovca, ki se je upal skleniti kako kupčijo s tržaškimi trgovci, vlada pa imenuje kot zastopnike naših gospodarskih interesov v Italiji — najpristnejše Italijane! Ali se pri tem ne zdi človeku, da je vse to, kar se čita o Rapallu, o Genovi, le bridka komedija? V Italiji je nešteto

naših bratov izročenih rdnosti in nemilosti fašistov, ki jih prepeajo in ubijajo kakor živino, ki ropajo, ki požigajo slovenske domove, a ni človeka, ki zanje samo s prstom mignil. Kdo nam si tudi upal pomagati ubogi ra? Ali naj se obrnejo za pomoč do jugoslovanskega zastopnika, generalnega konzula kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Rimu? Sedaj si pač lahko tudi tolmačimo oni odgovor min. predsednika Pašića na interpelacijo v skupščini glede požigov na Primorskem. G. Pašić je tedaj odgovoril, da mu ni o dogodkih na Primorskem oficijelno nič znano. Ako čaka g. min. predsednik, da mu bo o tem referiral naš generalni konzul Carlo Scotti, tedaj bo pač še lahko čakal. (No, mogoče bi bil naš konzul v Trstu v tem oziru vestnejši!!)

Koliko časa se že bavijo pri nas s problemom redukcije uradništva. Postavilo se je na ceto že dokaj marljivi-

h, lojalnih državljanov. Zakon je trd in neizprosno, ukloniti se mu mora vsak brez ugovora. Toda slehernemu človeku se mora gabit ako vidi, da se odzame kruh poštemim uradnikom, med tem ko sedijo na najmastnejših mestih tuji državljani.

Slučaj našega generalnega konzula v Rimu bo nova cvetka v albumu naše diplomacije!

Pozivamo vse narodne poslance, da zastavijo ves vpliv v to, da se razmere na našem generalnem konzulatu v Rimu razčistijo. Naši vitalni narodni in gospodarski interesi zahtevajo, da so naša zastopništva v inozemstvu, a osobito v Italiji v rokah strokovnjakov kremenitega značaja, ki uživajo polno zaupanje, ne pa tujih državljanov, a najmanj naših najhujših narodnih nasprotnikov! (Ponatiskujemo po »Trgovskem listu«.)

Gospodarstvo.

Zvišanje zemljarine in demokratsko demagoštvo.

V svrhu zboljšanja državnega proračuna je predlagal fin. minister Kumandi zvišanje zemljarine (zemljiškega davka) za 200 odstotkov. Ako je katero zvišanje davkov opravičeno, je to gotovo zvišanje zemljarine. Svota, katero donša zemljarina v vsej državi — okoli 300 milj. Din. na leto — je naravnost smešno nizka, ako se pomisli, da ima znašati ves državni proračun okoli 6000 milijonov Din. ter da pripada pri nas okoli 80 odstotkov prebivalstva kmečkemu stanu. Ako se preračuna omenjenih 300 milj. Din. na predvojno vrednost, t. j. ako se deli svota skozi 50 z ozirom na to, da so se cene življenskih potrebščin zvišale od začetka vojne sem povprečno za petdesetkrat, bi znašala zemljarina v vsej državi 1200 milijonov kron, deljeno skozi 50, t. j. 24 milijonov predvojnih kron. Ker je v naši državi približno 9 milijonov kmečkega prebivalstva bi prišlo na vsako osebo tega stanu povprečno 2.66 predvojnih kron, oziroma na vsako kmečko družino petih oseb 13.30 predvojnih, ali pa 665 današnjih kron. Dočim so se cene vseh kmečkih pridelkov zvišale povprečno, kakor omenjeno za petdesetkrat, se je pa zemljarina v prečanskem ozemlju zvišala dosedaj le za štirikrat! Ako bi se sedaj zemljarina zvišala še za nadaljnjih 200 odstotkov, bi to pomenjalo še le dvanaestkratno povišanje iste v razmeri k predvojni zemljarini, dočim bi bilo pravilno 50 kratno zvišanje. Pri nas plača en boljši delavec ali privatni uslužbenec večji davek, nego marsikateri veleposelnik. Pri tem pa mora prenašati pravzaprav kakor konzument še vse davke, ki jih v zadnji vrsti nanj prevale producenti, trgovci in obrtniki. Kako smešen je zemljiški davek pri nas, nam nazorno predstavlja »Jugoslovanski Lloyd«, ki dokazuje, da plača zemljiški posestnik v okolici Zagreba, kjer so zemljišča v najvišjem cenilnem razredu, zemljarine za vrt in najboljšo oranico v vsem K 51.20, za najboljšo senožet K 28.80, za najboljši vinograd K 37.60 in za najboljši gozd

K 4.32 na vsako katastralno jutro, na deželi bolj oddaljeni od Zagreba pa postopno še dosti manj, tako na pr. v okolici Samobora za eno jutro vranice celo po 80 Din.! Razmerno imamo računati pri nas z istimi svotami, morda nekoliko povišanimi z dokladi. Vsekakor pa stoji dejstvo, da naš kmet plača le 4 kratno predvojno zemljarino, proti najmanj 50 kratnem zvišanju cen njegovih pridelkov. Kaj pomenja to malenkostno obdavčenje proti temu, da dobi danes kmet za solato nad 10 K, za liter mleka 10 K, za en komad hrena 3—4 K itd.

Finančni minister torej ni mogel predlagati bolj pravičnega in opravičenega davka, nego zvišanje zemljarine za 200 odstotkov, ki bi donosila državi okoli 600 milj. Din., ne da bi bil kmet preveč obtežen. Celot srbski zemljoradniki so priznali opravičenost zvišanja zemljarine. In kdo se je v finančnem odseku, kateremu je minister predložil to zvišanje, najodločnejše uprl temu predlogu? Bili so to, državotvorni demokrati, katerim ni za interese države, marveč le za interese »partije«, katera si hoče s tem pridobiti simpatije kmečkih — volilcev! V sled opozicije demokratov proti zvišanju zemljarine se je morala vlada vdati ter odtegniti predlog demokratskega finančnega ministra, akoravno je ta žugal z demisijsko, ako se ne sprejme njegov predlog. Seveda posledic iz svoje pretirne finančni minister ne bo izvajal in tako bo vse lepo ostalo pri starem, a država bo ob 600 milj. Din. na leto in davčni vijak bo zopet pritiskal na revnejše sloje, reduciralo se bo uradništvo in zniževale draginske doklade drž. nameščencem, ki pa demokratom itak ne dajo — vplivnih glasov! Demokrati, ki drugim strankam predbacivajo demagoštvo, so pač, kar se tega tiče, na prvem mestu ter so najmanj poklicani, da drugim predbacivajo demagoštvo!

Podpirajte družbo sv. Cirila in Metoda.

DR. M. ROSTOHAR:

Vodilna načela narodnega socializma.

Proti temu ne govori okolnost, da ista ekonomska baza, ki pa v svojih glavnih pogojih ostala vedno enaka, pod neštevilnimi različnimi empiričnimi okolnostmi, navadnimi pogoji, raznimi okolnostmi, zgodovinskimi vplivi, od zunaj delujočimi, se pojavlja v neskončnih variacijah in stopnjah, katere je mogoče razumeti le poton analize teh empiričnih okolnosti. Z drugimi besedami povedano: ekonomski ali materialni interesi so temelj socialnega življenja, so baza družbe, na kateri sloni vsa politična moč, pravo, in iz katere izvirajo vse duševne predstave, sploh vsa ideologija. Z življenskimi razmerami ljudi, z njih družabnimi odnošaji in družabnim bitjem se menja tudi njih predstave, naziranja in pojmi, skratka vsa njihova zavest. (Kom. manif. 21.)

V »Heilige Familie« smatra Mars vsako ideologijo: vero, moralo, pravo, znanost, filozofijo le za refleks gospodarskih osnov. »Zgodovina vse dosedanje družbe se je gibala na razrednih nasprotjih, ki so v raznih dobah bila različna. Katerokoli obliko pa naj so prevzela, izkoriščanje enega dela družbe po drugem je vsem preteklim vekom skupno dejstvo. Kaj čuda, da se zgodovinska zavest, navzlic različnosti in raznoobraznosti giblje v gotovih oblikah, oblikah zavesti, ki zanikajo le s popolno odpravo razrednega nasprotja. (Kom. manif. 22.)

Gonilna sila družabnega življenja pa je razpor med kapitalom in delom. Marx pravi v spisu, da na gotovi stopnji razvoja v proizvodnji materialne sile prihajajo v razpor z obstoječimi lastninskimi razmerami. Družba v svojem bistvu pa razpada na dva nasprotna si razreda: kapitalistični razred in proletarijat, ki se bori za lastnino. Ta razredni boj je prava vsebina človeške zgodovine, ki se danes pojavlja med kapitalističnim razredom meščanstva in modernim proletarijatom. Skratka: zgodovina človeštva je mehaničen proces, ki se vrši neodvisno od človeške volje, po železnih zakonih ekonomskega razvoja, in sicer se vrši v obliki političnih razrednih bojev, ki so v bistvu socialne gospodarske revolucije. To se pravi: za človeka in človeško družbo imajo resničen pomen le gospodarske proizvodne razmere. V zgodovini in v življenju človeštva gre pravzaprav le za proizvodne razmere; v praviški terminologiji povedano: gre le za lastninske razmere. Verstvo, morala, filozofija, pravo, umetnost, država, pa so le sekundarne pritlikline, refleksi ali maska teh lastninskih razmer.

Ta proces je nezadržen, ker je bistven razvoju človeške družbe, ki vodi k socialni revoluciji, katere nosilec ne bo meščanstvo, ki v tej revoluciji neizogibno propade, ampak nosilec te revolucije bo moderni proletarijat. Kdor skuša ta razvoj zavirati, je reakcionar, čeprav se nazivlje socialist. Komunist (pravi Marx v Kom. manif. str. 17), ne postavlja posebnih načel, po katerih naj bi se ravnalo socialistično gibanje, kakor to delajo socialisti, temveč na podlagi znanstvenega vpogleda, v pogoje in potek zgodovinskega razvoja se podreja toku tega mehanično vršече se procesa.

Teoretični stavki komunistov ne slone na idejah, na načelih, izmišljenih ali odkritih od tega ali onega reformatorja, ampak njihovi stavki so le splošen po zgodovinski metodi formuliran izraz dejanskih razmer v obstoječem razrednem boju, v zgodovinskem procesu, vrščem se pred našimi očmi, kateremu komunist podreja svoja stremeljenja. Komunizma ne označuje odprava dosedanjih lastninskih razmer, ki se nahajajo v neprestani zgodovinski preobrazbi, ne prestani zgodovinski spremembi. Moderna meščanska zasebna last je zadnji in najpopolnejši izraz proizvodnje in proizvodnje produktov, slonečega na razrednih nasprotjih, na izkoriščanju razreda po razredu.

Ta način proizvodnje vodi nevdržno v naročje socialne revolucije, ki jo izvede proletarijat, katere najbližji cilj je povzdignjenje proletariata za vladajoči razred. Proletarijat uporabi svojo politično moč, da izjvi meščanstvu vse kapital, da osredotoči vsa proizvodna sredstva v rokah države, ki je vladajoči razred organiziranega proletariata, v svrhu, da čim hitreje vzmoži maso proizvodnih sil. To more spočetka le tako, da despotsko poseže v lastninsko pravo in meščanske proizvodne razmere, da torej poton politične diktature spremeni vse proizvodne razmere, oziroma dosedanje razmerje med kapitalom in delom. (Kom. manif. str. 22.)

Politična oblast v pravem smislu je organizirana sila vladajočega razreda za zatiranje drugega razreda. Če se proletarijat v boju proti meščanstvu nujno združi v razred, če se z revolucijo uveljavi kot vladajoči razred in kot tak siloma odpravi stare proizvodne razmere, odpravi s temi proizvodnimi razmerami tudi eksistencne pogoje razrednega nasprotja, razrede sploh in s tem tudi svoje lastno razredno gospodarstvo. Na mesto stare meščanske družbe s svojimi razredi in razrednimi nasprotji stopi asocijacija, v kateri je svobodni razvoj vsakega pogoj svobodnemu razvoju vseh. (Kom. manif. str. 23.)

Marxov zgodovinski materializem je po svoji obliki poskus znanstvenega pojmovanja človeške družbe in socialnih dogodkov. Zato uvaža v zgodovino namesto tedanje filozofije špekulacije

znanstveno metodo primerjajoče analize zgodovinskih dejstev.

Zgodovinski materializem hoče napraviti zgodovino za pozitivno znanost, ki naj bi odkrivala zakone zgodovinskega dogajanja in jih pojasnjevala iz pozitivnih vzrokov, kakor razlaga prirodoslovje zakone prirodnega dogajanja. Gre torej za novo metodo materializma. Po svoji vsebini pa je zgodovinski materializem poskus znanstvenega naziranja o bistvu človeške družbe in socialnem dogajanju. Zgodovinski materializem hoče v prvi vrsti ugotoviti, kaj je pravi temelj človeške družbe in zakaj je slo v posameznih zgodovinskih dogodkih. Rezultat njegove primerjajoče analize zgodovinskih dejstev je naziranje, da so bistveni, pravi činitelji, ki odločuje v pojavih človeškega življenja, ekonomske proizvodne razmere. Gospodarski razvoj s svojo materialnostjo je pravi vzrok vsakega zgodovinskega razvoja, zakritega z masko ideologije. Zgodovinski materializem ne motri več zgodovinskih dejstev kot zgodbe poedincev in njihovih zavestnih ciljev, temveč jih motri kot dejstva cele družbe ali socialne celote; ne poedincev, ampak masa je nosilec zgodovinskega dogajanja. V zgodovini se ne zgodi to, kar poedinci hočejo; zgodovinska dogajanja imajo svoje notranje vzroke, ki leže izven zavestnih ciljev poedincev in vse kar se zgodi, je le nezavestna rezultanta neštetihih križajočih se ciljev poedincev, ki se v njihovih glavah zrcalijo kot zavestni motivi in sicer ali neposredno ali pa v obliki ideologije, za katerimi pa tiče skriti motivi, ki te zavestne motive poedincev določujejo kot zadnje gonilne sile teh gibnih sil. Naloga zgodovinskega materializma je, da odkrije te prave vzroke vsega zgodovinskega dogajanja. Te zadnje sile pa ne morejo biti križajoči se motivi poedincev, ampak le motivi, ki gibljejo cele mase, cele narode in v tej zopet cele razrede. Te zadnje gonilne sile v zgodovinskem dogajanju tiče v interesnem nasprotju razredov in iz tega izvirajočem razrednem boju. Najde, da so bile vedno ekonomske proizvodne razmere ona baza, na kateri je temeljil vsakokratno družabni red in ideologija njene dobe in da je boj med nasprotujočimi se razredi gonilna sila v zgodovinskem procesu. Končno ugotavlja, da se ta zgodovinski proces vrši pred našimi očmi nevdržno naprej v splošno socialno revolucijo modernega proletariata, kateri cilj je sprememba proizvodnih razmer. Proti temu zgodovinskemu procesu, ki se vrši po železnih, nespremenljivih zakonih, volja poedincev ničesar ne zmoro. Zato se Marx posmehuje vsem onim socialistom-utopistom, ki menijo, da v tem splošnem procesu kaj premorejo. Največ, kar poedinec tu premore, je spoznanje tega dejstva, katerega nujnost se razumno podredi.

